

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Закарпатської міської медичної частини № 9
філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної
кримінально-виконавчої служби України» в Чернівецькій,
Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях**

04.12.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 04.12.2025 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування Закарпатської міської медичної частини № 9 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях (далі – медична частина).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Любченко Наталія Михайлівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Чижмар Ганна Миколаївна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Романюк Лариса Василівна, представник громадської організації;

Тарабій Мирослава Володимирівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Медична частина знаходиться за адресою: вулиця Довженка, будинок 8, місто Ужгород, Закарпатська область, на території Державної установи «Закарпатська установа виконання покарань № 9» (далі – установа).

Керівництво: Спіцина Наталія Володимирівна – завідувачка медичної частини.

Штатна чисельність персоналу медичної складається із 17 посад: завідувач медичної частини лікар – 1 шт. одн., лікар загальної практики-сімейний лікар – 1,5 шт. одн., лікар-стоматолог – 0,5 шт. одн., лікар-невропатолог – 0,5 шт. одн., фельдшер – 4,5 шт. одн., асистент фармацевта – 0,5 шт. одн., сестра медична – 1 шт. одн., сестра медична стоматолога – 0,5 шт. одн., молодша медична сестра – 1 шт. одн., лаборант – 0,5 шт. одн., лікар ультразвукової діагностики – 0,5 шт. одн., лікар-інфекціоніст – 0,5 шт. одн., лікар-дерматовенеролог – 0,5 шт. одн., лікар-психіатр – 0,5 шт. одн., лікар-фтизіат – 0,5 шт. одн.

Вакантними залишаються посади: клінічного психолога – 0,5 шт. одн., лікаря-нарколога – 0,5 шт. одн., лікаря-рентгенолога – 0,5 шт. одн., рентгенлаборанта – 0,5 шт. одн., асистент фармацевта – 0,5 шт. одн., сестри медичної – 1 шт. одн.

До складу приміщень медичної частини входять: кабінет завідувача, маніпуляційний кабінет, приміщення для зберігання лікарських засобів, кабінети прийому лікарів, кабінет лікаря-стоматолога.

Медична частина має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, яка отримана відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 04.11.2019 № 2227 за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я, терапія, стоматологія, рентгенологія, фтизіатрія, дерматовенерологія, інфекційні хвороби; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: лікувальна справа, лабораторна справа (клініка);

Договір про надання послуг з управління відходами від 22.02.2025 № 3 укладений з товариством з обмеженою відповідальністю «Науково-виробнича компанія «УКРЕКОПРОМ».

На день відвідування на медичному обслуговуванні перебувало 468 осіб, із них 30 жінок, неповнолітніх – 10, засуджених до довічного позбавлення волі – 24.

У медичній частині установи забезпечено цілодобове чергування медичного працівника (фельдшера), який у разі необхідності надає первинну медичну допомогу.

Під час відвідування група НПМ мала можливість безперешкодно оглянути приміщення медичної частини, ознайомитись з умовами організації надання медичної допомоги засудженим та ув'язненим особам, вивчати необхідну медичну документацію.

На день відвідування в установі перебувають 16 ВІЛ-інфікованих осіб, які отримують антиретровірусну терапію. Налагоджена взаємодія з Комунальним некомерційним підприємством «Центр з профілактики та боротьби із СНІДом» Закарпатської обласної Ради, спеціалісти якого надають консультації та призначають лікування. У медичній частині проводиться тестування на ВІЛ-інфекцію із забезпеченням перед-та післятестового консультування та веденням встановленої форми первинної медичної документації. Пацієнти, які перебувають під медичним наглядом із приводу ВІЛ-інфекції або вірусних гепатитів, отримують лікування згідно з клінічними протоколами. Забезпечується контроль за дотриманням терапії та моніторинг лабораторних показників.

3 січня 2025 року проведено 704 тестувань на ВІЛ-інфекцію експрес тестами. Відбір зразків крові для біохімічного досліджень, дослідження на рівень вірусного навантаження та TORCH-інфекцій (при наявності показань) здійснюється в лабораторії Комунального некомерційного підприємства «Центр легеневих хвороб» Закарпатської обласної ради відповідно до укладеної

партнерської угоди та на базі Закарпатської міської медичної частини № 9. Імунологічне обстеження (визначення рівня CD4 клітин) проведено за фінансової підтримки Благодійної організації «100% життя Ужгород».

Також здійснюється експрес тестування для виявлення вірусних гепатитів В і С, у 2025 році проведено обстежень на вірусні гепатити В і С 1075 особам. У 20 осіб виявлено вірусний гепатит В та у 40 осіб – вірусний гепатит С. Лікування проводилось за допомогою Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією в Україні.

Проведення додаткових обстежень або спеціалізованого лікування засуджені та ув'язнені особи, мають можливість отримувати медичну допомогу в інших закладах охорони здоров'я, незалежно від форм власності та підпорядкування.

У разі необхідності надання спеціалізованої медичної допомоги особам, які утримуються у Державній установі «Закарпатська установа виконання покарань № 9» затверджений наказ з переліком закладів охорони здоров'я для обслуговування.

У закладі наявний комплексний план протиепідемічних та санітарно-гігієнічних заходів щодо попередження та запобігання розповсюдження інфекційних захворювань.

У медичній частині передбачається запровадження замісної підтримувальної терапії (далі – ЗПТ), у зв'язку з чим здійснюються заходи з приведення діяльності у відповідність до вимог законодавства.

В установі перебуває 10 осіб з встановленою групою інвалідності: 2 особи – I група інвалідності, 5 осіб – II група та 3 особи – III група.

Водночас в ході відвідування групою НПМ були виявлені недоліки в роботі медичної частини, які призводять до порушень прав ув'язнених і засуджених осіб.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ.

1. В медичній частині не організовано проведення ЗПТ для осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання психотропних речовин, що порушує їх право на вибір методів лікування.

Відповідно до пункту 86 доповіді Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – ЄКЗК) для уряду України СРТ/Inf (2024) 20 комітет вважає, що потрапляння до пенітенціарної установи є можливістю вирішити проблему, пов'язану з вживанням наркотичних засобів, і тому важливо, щоб відповідна допомога була запропонована всім зацікавленим особам; отже, в усіх установах має бути доступне відповідне медичне обслуговування.

2. Під час конфіденційного спілкування групи НПМ із засудженими та особами, взятими під варту, надходили повідомлення пацієнтів про

незабезпечення лікарськими засобами та ненадання належної медичної допомоги з боку медичного персоналу.

Зі слів одного із засуджених осіб, фельдшером здійснюється щоденний обхід і проводиться запис на прийом до лікаря, однак фактичний прийом не відбувається.

ЄКЗК рекомендує запровадити систему, за якою засуджені та ув'язнені особи можуть звертатися безпосередньо до медичної частини, поклавши звернення в скриньку, до якої мають доступ лише медичні працівники, із зазначенням причини звернення. Такі звернення медичному персоналу необхідно збирати кожного дня.

У спілкуванні з медичним персоналом з'ясувалося, що впродовж тривалого часу у медичній частині існувала потреба в лікарських засобах. У день відвідування установи медична частина отримала значну кількість медикаментів (фото 1).

3. Пацієнт Б., повідомив про наявність сечокам'яної хвороби нирок та тривалі, постійні сильні болі в ділянці попереку. За його словами, питання проведення хірургічного лікування перебуває на розгляді протягом тривалого часу. Водночас, зі слів начальника медичної частини, проведення хірургічного втручання заплановане, однак станом на момент відвідування воно не здійснене. Пацієнт продовжує перебувати без належної спеціалізованої медичної допомоги.

Відсутність своєчасного та ефективного лікування за наявності вираженого больового синдрому може розцінюватися як поводження, що не відповідає стандартам гуманного поводження, передбаченим статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та стандартам Європейського комітету з питань запобігання катуванням.

4. Пацієнт К., перебуває на постійному лікуванні у лікаря-психіатра. Проте схема лікування залишається незмінною, а від пацієнта надходили скарги на погіршення самопочуття, постійний «головний біль та шум у вухах». Пацієнт з 1991-2006 перебував на обліку у лікаря-психіатра за місцем проживання з діагнозом: Легка розумова відсталість (помірна дебільність).

Група НПМ звернула увагу керівника медичної частини на необхідність перегляду схеми лікування та доцільність проведення додаткового консультування пацієнта лікарями для покращення стану його здоров'я.

5. У порушення статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу» та Інструкцій до заповнення форм первинної облікової документації, затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, під час вивчення медичної карти пацієнта виявлено, що пацієнт, який отримує амбулаторну психіатричну допомогу у лікаря-психіатра, не підписав форму первинної облікової документації № 003-7/о «Усвідомлена згода особи на проведення психіатричного огляду». Відсутність підписаної згоди вказує, що лікарем не задокументовано належним чином добровільне рішення пацієнта щодо методів діагностики та лікування.

Відповідно до стандартів ЄКЗК (CPT/Inf(93)12-part) вільно висловлена згода та дотримання конфіденційності є основними правами особи. Вони також є особливо важливими для створення атмосфери довіри, яка є необхідною частиною у стосунках між лікарем і пацієнтом, особливо в місцях позбавлення волі, де ув'язнений не має можливості вільно вибрати лікаря.

6. У порушення пункту 2.11. розділу II «Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту», затвердженого спільним наказом МОЗ та Міністерства юстиції України від 10.02.2012 № 239/5/104, до форми первинної облікової документації № 025/о «Медична карта амбулаторного хворого», затвердженої наказом МОЗ від 14.02.2012 № 110, не додаються фотографії тілесних ушкоджень встановлених медичними працівниками наявних в ув'язнених осіб.

7. У штаті медичної частини вакантна посада клінічного психолога, що ускладнює надання своєчасної та ефективної медичної допомоги у сфері психічного здоров'я засудженим та ув'язненим особам, що може призвести до серйозних негативних наслідків для їхнього здоров'я.

У пункті 85 доповіді щодо проведеного візиту Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року (CPT/Inf (2024) 20) зазначено про необхідність посилення надання психологічної допомоги ув'язненим та засудженим особам, а також розвитку підготовки та ролі пенітенціарних психологів, особливо в частині терапевтичної клінічної роботи із засудженими. Необхідно докласти зусиль для набору клінічно підготовлених психологів, які повинні бути частиною медичної команди.

8. У медичній частині відсутні окремі кабінети для прийому лікарів спеціалістів. Наразі лікарі здійснюють огляд пацієнтів в одному кабінеті, що унеможлиблює одночасний прийом ув'язнених та засуджених осіб лікарями різних спеціальностей.

9. У порушення пункту 4 глави 1 розділу X Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом МОЗ від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО), та у супереч пункту 1.4 Положення про Закарпатську міську медичну частину № 9 філії державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» у Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях від 05.03.2024 у складі медичної частини відсутні палати для надання медичної допомоги в умовах стаціонару.

10. На обліку у лікаря-фтизіатра медичної частини перебувають дві особи з активною формою туберкульозу легень та отримують лікування. Водночас виявлено недотримання вимог пункту 1 глави II Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз, затвердженого наказом МОЗ від 01.02.2019 № 287, а також пункту 8 глави 2 розділу X ПВР СІЗО.

Зокрема, пацієнти з активною формою туберкульозу утримуються у камерах, які не передбачені для ізоляції осіб з інфекційними захворюваннями, та розміщені на різних поверхах режимного корпусу поруч з камерами для утримання інших осіб (фото 2).

Зазначене не відповідає вимогам інфекційного контролю, створює підвищену загрозу поширення туберкульозної інфекції та становить ризик для здоров'я, як ув'язнених та засуджених осіб, так і персоналу установи.

У статті 31 ЄКЗК (CPT/Inf/E (2002)1 Rev.2011) зазначається, що інфекційні захворювання, зокрема туберкульоз, гепатит та ВІЛ/СНІД, становлять серйозну проблему у багатьох країнах Європи та мають особливо загрозливі масштаби у пенітенціарних системах. Комітет неодноразово висловлював занепокоєння щодо недостатності заходів, спрямованих на протидію цим загрозам. Погані умови утримання лише підсилюють ризик розповсюдження інфекційних хвороб серед ув'язнених та персоналу.

11. Переважна більшість ув'язнених осіб не мають укладеної декларації з лікарем первинної медичної допомоги, як наслідок такі особи позбавлені можливості отримати необхідні медичні послуги за Програмою медичних гарантій, що призводить до порушення вимог абзаців 4 та 5 статті 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

12. В установі утримуються 30 жінок. Проте штатному розписі медичної частини відсутня посада лікаря-гінеколога. Для проведення профілактичних медичних оглядів у медичної частини залучаються виїзні медичні команди до складу яких входить лікар-гінеколог, однак це частково компенсує потребу у медичній допомозі. Відповідно, жінки не мають можливості проходити діагностичні гінекологічні огляди та лікування репродуктивної системи у разі потреби.

13. Під час відвідування закладу, у ході спілкування з лікарем-стоматологом, а також за результатами аналізу Журналу реєстрації амбулаторного прийому лікаря-стоматолога з'ясовано, що у діяльності стоматологічного кабінету переважно застосовуються методи стоматологічної допомоги, які зводяться до видалення зубів та проведення профілактичних оглядів. У зв'язку з потребою у стоматологічних інструментах та обладнанні, зокрема каналонаповнювача, пульпоекстрактора та стоматологічного компресора, можливості щодо розширення спектра стоматологічної допомоги обмежені. Також технічний стан наявного стоматологічного обладнання потребує проведення відповідних ремонтних заходів (фото 3).

14. Група НПМ зафіксувала певні побутові порушення, так у кабінеті лікаря-стоматолога відсутнє гаряче водопостачання, що не відповідає вимогам законодавства статті 19 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

15. Відповідно до вимог наказу МОЗ від 11.08.2014 № 552 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Дезінфекція, передстерилізаційне очищення та стерилізація медичних виробів в закладах

охорони здоров'я», виявлені порушення в частині проведення дезінфекції, передстерилізаційного очищення та стерилізації виробів медичного призначення, а саме: медичні вироби багаторазового використання, які перебувають у стадії замочування (знезараження/дезінфекції), знаходяться у ємностях, що не мають належного маркування (відсутнє зазначення назви дезінфекційного засобу, його концентрації, дати приготування та кінцевого терміну використання, як це вимагається санітарними нормами). Крім того, у Журналі контролю роботи стерилізаторів (повітряного, парового), автоклаву для медичних інструментів, які використовує лікар-стоматолог, останній запис зроблено 13.10.2025, що свідчить про неналежне ведення обліку контролю роботи стерилізаційного обладнання (фото 4, 5).

16. У порушення вимог «Табеля оснащення обладнанням одного робочого місця лікаря-стоматолога та зубного техніка», затвердженого наказом МОЗ від 11.04.2005 № 158, в медичній частині відсутній дентальний рентгенологічний апарат, що унеможлиблює проведення поглибленого стоматологічного обстеження засуджених осіб та не забезпечується своєчасне надання належної стоматологічної допомоги.

17. У порушення Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584 (далі – Правила № 584), у маніпуляційному кабінеті медичної частини прилади для вимірювання температури та вологості (гігрометри), які повинні використовуватися для щоденного моніторингу, не підтримуються у робочому стані, оскільки не наповнюються водою, що є порушенням пункту 4 розділу II Правил № 584, що фактично унеможлиблює коректне вимірювання рівня вологості у приміщенні, створює ризик зберігання лікарських засобів з відхиленням від умов, установлених виробником, та в подальшому може негативно вплинути на їх якість, безпечність та ефективність.

18. Виявлено порушення природоохоронного законодавства, яке регулює питання зберігання, перевезення та утилізації медичних виробів. У порушення вимог розділу IX Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів», затверджених наказом МОЗ від 31.10.2024 № 1827, у медичній частині відсутнє приміщення для зберігання медичних відходів. На день відвідування медичні відходи зберігаються у технічному приміщенні, яке не відповідає встановленим нормативним вимогам щодо площі, внутрішнього облаштування, системи вентиляції та інших санітарно-гігієнічних показників, що створює потенційну небезпеку для здоров'я персоналу та осіб, які перебувають у медичній частині (фото 6, 7).

19. У порушення розділу VIII Державних санітарних норм і правил «Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу», затверджених наказом МОЗ від 02.04.2013 № 259, приміщення медичної частини потребують проведення

ремонтних робіт: стіни мають відлущення, наявні тріщини, на стелі сліди вологі, що унеможлиблює належну дезінфекційну обробку приміщень медичної частини (фото 8).

20. Медична частина розташована на 3 поверсі установи, що ускладнює потрапляння до неї осіб з порушенням ходи. У порушення вимог Державних будівельних норм України ДБН В.2.2 - 40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», не створено умов для утримання осіб з інвалідністю та осіб, які належать до маломобільних груп населення. Зокрема відсутні підйомники, пандуси, ліфти, тощо, що робить приміщення медичної частини не доступними для маломобільних осіб.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Міністерству юстиції України:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності Закарпатської міської медичної частини № 9 філії Державної установи «Центру охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях;

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав засуджених у діяльності Закарпатської міської медичної частини № 9 філії Державної установи «Центру охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях.

Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України та Державній екологічній інспекції України:

з метою негайного припинення реальної загрози життю та здоров'ю громадян, можливого поширенню інфекційних захворювань, порушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища, в частині поводження з медичними відходами, у межах повноважень вжити вичерпних заходів реагування з наданням правової оцінки діям посадових осіб Державної установи «Центру охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» про що поінформувати Секретаріат з наданням копій відповідних документів.

Державній установі «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» забезпечити:

організацію та надання замісної підтримувальної терапії особам із опіюдною залежністю відповідно до чинного законодавства та стандартів ЄКЗК;
гаряче водопостачання кабінеті лікаря-стоматолога;
окремі кабінети для прийому лікарів-спеціалістів;

своєчасний доступ засуджених та ув'язнених осіб до лікарів;
облаштування палати для надання медичної допомоги в умовах стаціонару;
своєчасне направлення пацієнтів для отримання спеціалізованої медичної допомоги;
фотографії телексічних ушкоджень виявлених медичними працівниками наявних у ув'язнених осіб тілесних ушкоджень у медичних картах амбулаторного хворого;
перегляд медичного штату закладу та включення до нього посади лікаря-гінеколога;
усунення порушення санітарно-епідемічних вимог, правил стерилізації;
облаштування у медичній частині ізоляторів для осіб хворих на інфекційні захворювання відповідно до встановлених вимог законодавства;
дотримання правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів;
заходи щодо розширення спектра стоматологічної допомоги та покращення матеріально-технічного забезпечення стоматологічного кабінету;
належне зберігання та утилізацію медичних відходів;
доступність медичної частини для вільного пересування маломобільних груп населення.

Додаток: фото до звіту.

Керівник групи НПМ

головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Олена БАРДАШ

Фото до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

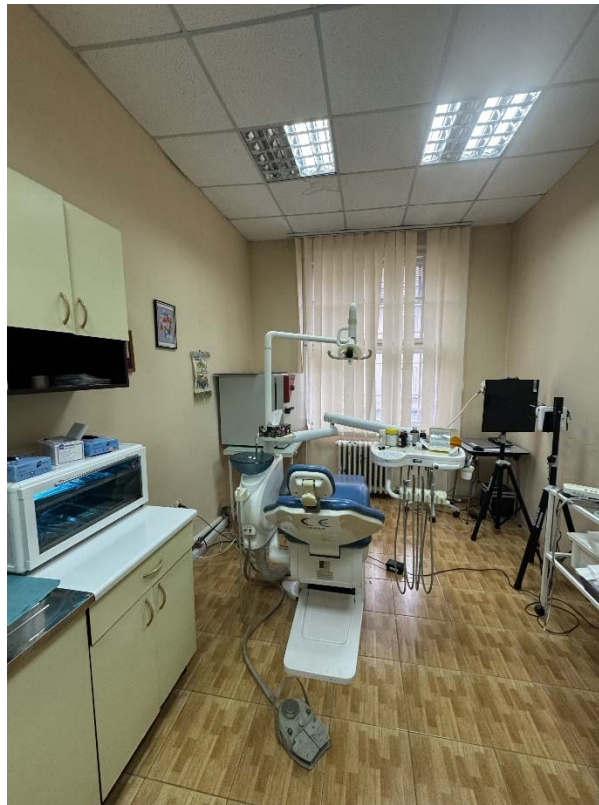

Фото 4

[illegible]

Φοτο 5

Φοτο 6

Фото 7

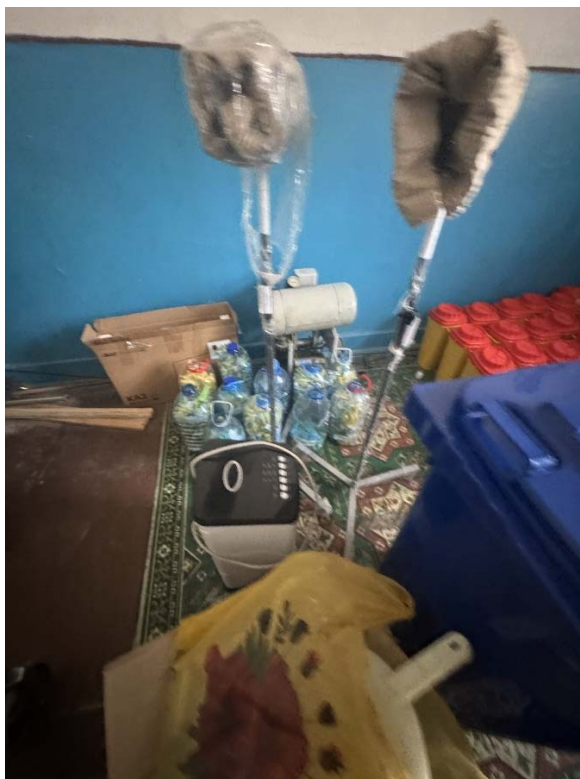

Фото 8

